

Bij de foto: Dit najaar werd de vergrote archiefkluis van het Archief- en Documentatiecentrum opgeleverd [lees verder op pag. 3]

nr. 33, december 2010

IN DIT NUMMER:

Archiefruimte meer dan verdubbeld

Herman Bavinck wint

Digitaal archiefbeheer

...adcetera

*...adcetera is een uitgave van het
Archief- en Documentatiecentrum van de
Gereformeerde Kerken in Nederland.*

colofon

...adcetera is een uitgave van het Archief- en Documentatiecentrum van de Gereformeerde Kerken in Nederland, Broederweg 16, 8261 GT Kampen. Telefoon 038 447 17 30 Fax: 038 447 17 31 E-mail info@adckampen.nl Website www.adckampen.nl Druk: drukkerij De Bunschoter, Bunschoten-Spakenburg Ontwerp: Peter Dees, Zwolle Foto omslag: Hypermoderne kasten in de nieuwe archiefruimte van het ADC. Foto Bruynzeel

Ten geleide

Het ADC heeft een vreemd jaar achter de rug. Normaal gesproken zijn er altijd iets minder activiteiten in een synodejaar. Dat jaar staat nu op aanbreken, maar ook het afgelopen jaar heeft het ADC minder publieksactiviteiten ontplooid. De reden daarvoor was de verbouwing van het ADC die in de uitbreiding van de archiefkluis resulteerde.

Deze bouwwerkzaamheden vroegen voorbereiding, zorgden voor extra werk en we hadden in de bouwvakkers week in week uit bijzondere gasten over de vloer. De dienstverlening kon gewoon doorgang vinden, zij het dat de studiezaal vol stond met tijdelijk uit de kluis weggehaalde dozen en al het meubilair met een laag bouwstof bedekt was.

Terugziend op de verbouwing is het goed op deze plaats de bouwvakkers te bedanken met wie prettig is samengewerkt, de aannemer voor zijn overleg en prima planning, de studenten voor hun archief-verplaatsings-werk, het ondersteunend personeel van de Theologische Universiteit dat als goede buur, maar ook als betrokkene (de internetkabels van universiteitsgebouw naar

de bibliotheek lopen via de ADC-kluis) hand- en spandiensten verleende en waar nodig een oogje in het zeil hield en last but not least de leden van het deputaatschap die in verband met deze verbouwing een extra verantwoordelijkheid droegen en die sommigen van hen veel extra werk gaf. Vele handen maakten licht werk.

Het ADC is klaar voor de toekomst. Een toekomst met nieuwe uitdagingen. Wat het nieuwe jaar brengt weten we niet, maar we wensen u en onszelf dat het ADC ook in het komende jaar voor u klaar staat en met zijn werk de kerken en alle geïnteresseerden helpt in het zoeken van een koers in aansluiting bij een levende gereformeerde traditie. ¶

Waar nu het ADC is gevestigd, bevond zicht tot begin jaren negentig een viswinkel. Op de binnenplaats van Broederweg 16 werd de vis gebakken die in de winkelruimte aan de straatzijde werd verkocht. Toen het deputaatschap voor Archief en Documentatie in die jaren een pand zocht voor een Archief- en Documentatiecentrum, stond de winkel te koop.

Archiefruimte meer dan verdubbeld

Het pand Broederweg 16 lag op een aantrekkelijke plek, tussen het gebouw van de Theologische Universiteit en het bibliotheekgebouw in. Maar het pand was ook interessant vanwege die binnenplaats. In het winkelpand zelf konden een kantoor en een studiezaal worden gerealiseerd, maar waar de binnenplaats lag was ruimte voor een forse archiefkluis. Toen het ADC in 1993 na een ingrijpende verbouwing zijn deuren opende was er van de viswinkel niets meer terug te herkennen. Op de plek van de binnenplaats was nu een grote archiefruimte gebouwd, die voldeed aan alle rijksnormen, van brandveiligheid en bescherming tegen wateroverlast (de IJssel zette in de jaren negentig de Kamper kades wel eens blank), via temperatuur en luchtvochtigheidsbeheersing, tot de inrichting met verrijdbare stellingen. In deze ruimte van 554 strekkende meter plankruimte en daarnaast nog enige ruimte voor realia die niet op de planken pasten heeft in de loop der jaren archief na archief zijn plek

gekregen. Wat in 1993 niet was te voorzien betrof de snelle aanwas van de collectie van het ADC. Er kwamen grote archieven binnen: naast dat van de generale synode, dat van sommige opgeheven kerken, de archieven van het Gereformeerd Politiek Verbond, het Nederlands Dagblad, de Theologische Universiteit, zending kerken en onderwijsinstellingen; en daarnaast nog een veelvoud van persoonlijke archieven – K. Schilder, S. Greijdanus, R.H. Bremmer – en archieven van instellingen en het archief van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Het hield niet op. In het beleidsplan voor de periode 2002-2005 werd gesteld: 'De beschikbare ruimte is voor twee derde gevuld. Indien het tempo van archiefverwerving zo hoog blijft als de afgelopen jaren, is de kluis aan het einde van deze beleidsperiode vol. Er zal op termijn moeten worden omgezien naar uitbreidingsmogelijkheden.' Vanaf 2005 zijn door het deputaatschap stappen genomen om tot uitbreiding te komen. Het oog viel

daarbij op de achtertuin van het pand Broederweg 18, dat in het bezit was van de universiteit. Op de synode van 2008 werd een uitbreidingsplan door de synode aanvaard, dat de verwerking van de achtertuin van de burenhelsde, waarop een uitbreiding van de kluis zou verrijzen. De bouw daarvan is vanaf dit voorjaar gerealiseerd. De kluis is nu klaar. Het is prachtig geworden. Hagelwitte muren, strakke TL's aan het plafond en dan die kasten! Twaalf stellingen van vijf meter breed en ruim twee meter hoog. In totaal ongeveer 840 meter plankruimte. Deze kasten zijn door Bruynzeel voor ons gemaakt en geplaatst. Ze zijn elektrisch verrijdbaar en voorzien van een dubbel beveiligingssysteem om te voorkomen dat mensen en materialen geplet worden. De kluis voldoet verder aan de eisen voor archiefbewaarruimten zoals die door de overheid worden gesteld, ook al vallen we als particulier archief niet onder deze wetgeving. Een groot deel van het archief dat elders was opgeslagen is nu inmiddels terug in het ADC. Dit wil echter nog niet zeggen dat het ook al in de kasten staat. Dit materiaal was vaak opgeslagen in grote verhuisdozen en kon niet zo in de kasten worden geplaatst, aangezien deze zijn gebouwd voor het standaard formaat archiefdozen. Op dit moment zijn we druk bezig met het overpakken van de stukken in originele archiefdozen. Dit heeft als voordeel dat het makkelijker hanteerbaar is en een betere bescherming heeft tegen factoren van buiten. Daarnaast is het zo pas echt duidelijk welke omvang het archief van het ADC nu eigenlijk heeft. Naast het overpakken en opbergen van de archieven wordt tevens de

archiefruimte van een plaatsingscode-ring voorzien, waarin de nieuwe situatie wordt meegenomen. Een en ander zal enkele maanden in beslag nemen. In het voorjaar van 2011 hopen we hiermee klaar te zijn. De kluis is klaar, maar de kluis nog niet geklaard. ¶

Ad Chartas reeks

In de tweede helft van 2010 verschenen in de AD Chartas reeks bij Uitgeverij De Vuurbaak de titels: George Harinck en Gerrit de Graaf (red.), *Van zending naar oecumene. Vijftig jaar gereformeerde zending op Papua, 1956-2006* (E 19,75) en George Harinck en Hans Krabbendam (red.) *A Spiritual Invasion? Amerikaanse invloeden op het Nederlandse christendom* (E ??). Komend voorjaar verschijnen twee nieuwe delen in de reeks: George Harinck en Ewout Klei (red.), *Pieter Jongeling. Boegbeeld van de vrijgemaakte wereld*. Jongeling was een veelzijdige persoonlijkheid die na de Tweede Wereldoorlog van zich liet spreken. Als hoofdredacteur bouwde hij het *Gereformeerd Gezinsblad* in de jaren vijftig en zestig uit tot een volwaardig dagblad. Onder zijn *nom de plume* Piet Prins schreef hij boekenseries als *Snuf de hond*, *Holland onder het hakenkruis* en *Wambo*. Als politicus was hij in de jaren zestig en zeventig het gezicht van het Gereformeerd Politiek Verbond. In deze bundel worden de lezingen van het congres gepubliceerd, dat het Historisch Documentatiecentrum voor het Nederlands Protestantisme van de Vrije Universi-

teit Amsterdam en het ADC op 1 april 2009 hielden, aangevuld met enige nadere artikelen. Tevens verschijnt het door Wim Berkeelaar en Gerard Raven geredigeerde deel *Kerkscheuring in oorlogstijd. Oorlog en Vrijmaking in Amersfoort en Utrecht*. De vragen die in dit boek centraal staan zijn hoe de kerkstrijd in die moeilijke tijd kon plaats vinden en hoe de opstand tegen het kerkelijk gezag zich verhiel tot het verzet tegen de Duitse bezetter. De artikelen belichten lokale en persoonlijke situaties ter beantwoording van deze vragen. Centraal staan de plaatsen Amersfoort en Utrecht, omdat de gereformeerde kerken daar besloten een beslissing in het kerkelijk conflict op te schorten tot na de oorlog. Bijgevoegd is een CD met gefilmde interviews, waarin de beleving van toenmalige gereformeerde jongeren in deze plaatsen tot uitdrukking komt. ¶

Reisverslag Bavinck wint

Op 11 november jl. schreef de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag samen met de Amsterdamse uitgeverij Prometheus een internetverkiezing uit voor het beste Nederlandse reisverhaal. Aanleiding was de verschijning van de door Jan Blokker samengestelde bundel *De Nederlandse reisliteratuur in 80 en enige verhalen*. Op de shortlist van zes reisverhalen plaatste hij ook 'Mijne reis naar Amerika' van Herman Bavinck, een in 1998 in de Ad Chartas reeks uitgegeven manuscript uit Bavincks archief. Blokker schreef:

'Het reisverslag van dominee Bavinck is zeer onbevangen en vol bewondering en verwondering geschreven. Zijn oordeel over de geloofsbeleving van de Amerikanen (een thema dat hem zeer ter harte ging) getuigt van een grote tolerantie. Zijn verslag is van een bijzondere intellectuele grootheid.' Bavincks reisverhaal bleek eind november de verkiezing te hebben gewonnen. Tweede en derde werden respectievelijk 'Donker Spanje' van Bob den Uyl, en 'Een landingspoging op Newfoundland' van W.F. Hermans. *Mijne reis naar Amerika* was inmiddels niet meer in de handel, maar uitgeverij De Vuurbaak bracht prompt een tweede druk op de markt voor de prijs van E 10. Waar het bundelwerk van Jan Blokker en een internetverkiezing al niet goed voor zijn. ¶

Digitaal archiveren en het kerkelijke informatie-beheer

Digitaal archiveren wordt in de toekomst onontkoombaar. De oude manier werkt op den duur niet meer. Zeker niet als de documenten meer functies kennen dan alleen het weergeven van tekst en plaatjes. Met de stroom informatie die met de digitale media op ons af komt wordt het ook steeds moeilijker om deze goed op papier weer te geven.

Digitaal archiveren moet op een bepaalde manier gebeuren. Er zijn technische eisen. Hierover heb ik het in de vorige Adcetera... al gehad (zie website ADC: www.adckampen.nl). Naast technische zijn er ook andere eisen. Deze betreffen de mensen die het moeten doen. ¶

Meteen archiveren

Digitaal archiveren is dwingender dan de ouderwetse manier. Het moet meteen gebeuren. "Papier is geduldig". Zolang het materiaal niet verandert (door verzuring of beschadiging bijvoorbeeld) blijft papier leesbaar en toegankelijk. Bij digitaal materiaal ligt dit anders. De voortschrijdende techniek zorgt ervoor dat de software veel eerder verouderd is dan de informatiedrager zelf. Daardoor is het bij digitale informatie moeilijker om de context te bepalen vanuit het document zelf dan bij papier. Met het archiveren van digitaal materiaal kun je dus niet jaren wachten, maar je moet het doen wanneer het document nog 'vers' is. ¶

Archiveren aan de voorkant

Dit levert een nieuw probleem op: archiveren gebeurt niet meer primair door de archivaris, maar door de producent of gebruiker van de informatie.

"Archiveren aan de voorkant" wordt dit genoemd. De voorkant is de plek waar documenten ontstaan (bijv. scribaat) en de achterkant de plek waar ze belanden (archief). Het archiveren aan de achterkant is, waar het digitale documenten betreft, moeilijk en vaak onmogelijk. Dit betekent dat de mensen aan de voorkant zich nu ook bezig moeten gaan houden met archiveren en alles wat daarbij komt kijken. Ze moeten zorgen voor goede metadata, het goede opslagformaat en bovenal voor compatibiliteit. Dit laatste betekent dat alle elementen goed op elkaar aansluiten.

Compatibiliteit

Bij digitaal archiveren moeten de activiteiten van de archiefvormers compatibel zijn. Compatibiliteit is in de eerste plaats een kwestie van de juiste technische afspraken (bestandsformaten, besturingssystemen, automatisaties, metadata, enz.). Het is echter ook belangrijk dat de compatibiliteit tussen de oren van de gemeentelieden zit. Naast de unieke taken die elke werkgroep en functionaris in de gemeente heeft, moet er ook oog zijn voor die gebieden waar de verantwoordelijkheden elkaar kruisen en gemeenschappelijk zijn. Het archief van een gemeente is het product van iedereen die taken binnen die gemeente verricht. Wil er een duurzaam en goed geordend digitaal archief komen dan ontkomt men er niet aan om de activiteiten op elkaar af te stemmen. ¶

Veiligheid

Het aspect van veiligheid ligt bij digitaal archiveren gecompliceerder dan bij papier. Stukken als die van de smalle kerkenraad, die bijzondere financiële stukken, de overzichten van betaalde en onbetaalde vvb moeten veilig zijn voor nieuwsgierige of blikken van kwaadwillende onbevoegden. Papieren stukken kun je letterlijk achter slot en grendel doen. Digitaal ligt dit iets anders. Zonder voorzorgsmaatregelen laat digitale informatie op allerlei manieren sporen achter. Hoe voorkom je dat die in onbevoegde handen vallen? Het antwoord hierop is: goede protocollen vastleggen en je daar aan houden. Deze protocollen zijn niet alleen belangrijk bij een eventuele schuldvraag, maar dienen ook ter bescherming van degenen die verantwoordelijk zijn. Ze hebben iets om zich op te beroepen. Een ander punt is het gebruiken van Pc's en laptops die van de kerk zijn en alleen bedoeld zijn om kerkelijke zaken op te regelen. Bescherming d.m.v. wachtwoorden heeft als nadeel dat de informatie onbereikbaar wordt wanneer de persoon die deze wachtwoorden kent komt te vervallen.

Bovenstaande punten zijn van belang voor een goede digitale informatievoorziening. Hiermee is nog niet alles gezegd. Het zijn wel belangrijke basispunten. Hoe deze punten praktisch worden vormgegeven, is sterk afhankelijk van de middelen die een kerk tot zijn beschikking heeft. Er zijn dure en ingewikkelde producten op de markt die deze punten in een integraal

systeem kunnen behartigen. Dit vraagt een gegarandeerde aanwezigheid van expertise en hardware, waardoor het een kostbare en arbeidsintensieve zaak wordt. In de IT-wereld is het echter absoluut niet nodig om alles zelf te doen. Juist door samenwerking is het mogelijk grote projecten van de grond te krijgen. Vanwege de moderne technieken zijn afstanden geen belemmering meer voor een goed werkend netwerk. De kerken doen er goed aan dergelijk problemen gezamenlijk aan te pakken. Het deputaatschap Archief- en Documentatie wil hier op de synode van 2011 een voorstel over in dienen. ¶

Nieuwe aanwinsten

Vanwege de verbouwing van de kluis zijn nieuwe aanwinsten zo veel mogelijk op wacht gezet. Niettemin is het volgende binnengekomen:

- Archief GPV-kiesvereniging Niezijl
- Archief D. Berghuis
- Stukken van de correspondentie tussen k. Schilder en C. Veenhof ¶

Vakantiedata

In verband met de kerstvakantie is het ADC gesloten van maandag 20 december tot en met vrijdag 31 december. Vanaf maandag 3 januari zijn we weer tot uw dienst. ¶

de Bunschoter bv

drukkerij

recht door zee

 033 - 299 79 99
www.bunschoter.nl